

KESTÄVÄÄN GLOBALISAATION HALLINTAAN

SDP:n globalisaatio-ohjelma

Kestävämpään globalisaation hallintaan

SDP:n globaalipolitiikan tavoitteena on välttämättömyys edistää nopeaa ja kokonaisvaltaista siirtymistä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen niin Suomessa kuin maailmanlaajuisesti.

Maailmanjärjestyksen tulevaakin kehityssuuntaa leimaa epävarmuus ja ennakoimattomuus. Pääsuuntia on kaksi.

Toinen suunta on asteittainen paluu uudistettuun multilateralismiin, jota mm. lähimenneisyyden kahden historiallisen monenkeskisen poliittisen sitoumuksen – Kestävän kehityksen agenda ja Pariisin ilmastopoliittinen sopimus – tehokas toimeenpano edellyttäisi.

Toinen on monenkeskisen yhteistyön edelleen mureneminen, rajanylitysten vaikeutuminen, kansainvälisen politiikan sirpaloituminen, ja taloudessa protektionismin vahvistuminen, jonka todennäköisyys lisääntyy, jos erilainen nationalistinen populismi saa jatkaa voittokulkuaan.

Lähipuosina eletään eräänlaista välivaihetta ilman selkeää kehityssuuntaa, jossa käydään kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kamppailua näiden pääsuuntien välillä.

Sosialidemokraateille linjavalinta on selvä, tuemme uudistetun multilateralismin elvyttämistä ja vahvistamista. Tämä vaatii määrätietoista toimintaa globaalihallinnan vahvistamista tähtäävien aloitteiden ja uudistusten eteenpäinviemiseksi.

Tämä toimintalinja sisältää määrätietoista sitoutumista sellaisiin prosesseihin eri aloilla, joilla rakennetaan luottamusta ja dialogin edellytyksiä eri osapuolten kesken vastakkainasettelun ja jännitteiden hälventämiseksi. Se tarkoittaa sitoutumista ja tukea YK:n pääsihteerin aloittamalle YK:n uudistusprosessille.

Tarvitaan EU:n globaalia johtajuutta muun muassa kestäväan kehityksen agendan ja Pariisin ilmastopoliittisen sopimuksen turvaamiseksi ja toimeenpanon edistämiseksi.

Sosiaalinen kestäväan kehitys näkyy eriarvoisuuden maailmanlaajuisena kasvuna. Maailman varallisuus on keskittynyt niin, että rikkain yksi prosentti maailman väestöstä omistaa puolet maapallon kaikesta varallisuudesta. Eriarvoisuuden lieveilmiöinä todistamme myös ääriajattelun sekä populististen liikkeiden nousua.

Kestämätön kehitys on jatkuessaan kaikissa muodoissaan kärjistyvä uhka turvallisuudelle.

Vaikka käynnissä olevat sodat ja konfliktit saataisiin välittömästi loppumaan ei se poistaisi paineita muuttoliikkeisiin. Niitä lisää myös ilmastomuutoksen eteneminen, kun muun muassa aavikoituminen ja merenpinnan nousu pakottavat ihmisiä hakeutumaan pois elinkelvottomiksi käyviltä kotiseuduiltaan.

Sosialidemokraattien tavoite on, että jokainen ihminen saa elää turvassa ja kokea olevansa arvokas ja merkityksellinen. Turvallisuuspolitiikan keskiössä tulee olla ihminen, ei valtion rajat.

Demokratia ja osallisuus vakauden perustana

- Demokratian perusarvoja on puolustettava. Suomen ja EU:n tulee tukea demokraattisen kulttuurin ja ohjelmallisen monipuoluejärjestelmän kehittymistä ja juurtumista meillä ja muualla. Naisten, nuorten ja vähemmistöjen poliittisen osallistumisen vahvistaminen on kestävän kehityksen kannalta olennaista. Pelkät vaalit eivät kuitenkaan tee demokratiaa. Muodollisen demokratian ja oikeusvaltion lisäksi demokratian tueksi tarvitaan itsenäinen ja moniääninen kansalaisyhteiskunta. Kestävän kehityksen edellytyksenä on ihmisoikeuksien kunnioittaminen.
- Yhteiskunnallinen eriarvoistuminen ja yksilöiden kokemus epäreilystä on otettava vakavasti. Ääriliikkeet saavat kannatusta aina kun yksilöt kokevat olevansa merkityksettömiä ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulkopuolella. On ymmärrettävä, että juurisyihin puuttuminen on ainoa tapa estää ääriliikkeiden leviäminen. Osallisuutta ja demokratiaa vahvistamalla luodaan toivoa ja mahdollisuuksia. Poliitiikan painopisteenä tulee olla eriarvoisuuden torjuminen.
- Teknologisen ja menetelmällisen kehityksen nopeuttama työn murros on yksi aikamme keskeisistä tasa-arvoista yhteiskuntakehitystä uhkaavista tekijöistä. Työn murroksen haittojen vähentämiseksi ja ratkaisemiseksi tarvitsemme aktiivisempaa sosiaalista liikkuvuutta lisäävää politiikkaa, jonka keskiössä on koulutuksen mahdollistaminen kaikille.
- Alueiden rakenteellinen eriarvoistuminen lisää yhteiskuntien polarisaatiota. Tämän ratkaisemiseksi tarvitaan maailmanlaajuisesti kestävästä kaupunkipolitiikkaa. Oleellista on pyrkiä tarjoamaan riittävät asumisen edellytykset ja palvelut kasvukeskuksissa ja elämisen edellytykset rakennemuutoksesta kärsivillä alueilla.
- Tarvitaan globaali liike. Kansainvälisiä, demokratian vahvistamista ajavia kansalaisliikkeitä tarvitaan kaikkialla maailmassa. Digitaalisen viestintäteknologian kehitys mahdollistaa yhteydet ja verkostoitumisen nyt helpommin kuin koskaan. Kansalaisyhteiskuntaa osallisuuden välineenä tulee vahvistaa.
- Poliittisten liikkeiden tehtävä on etsiä ratkaisuja yhteiskunnan polarisaatioon, joita turhautuminen ja osattomuus vahvistavat samalla murentaen demokratiaa. Demokratian perusarvoja ja poliittisen järjestelmän legitimitettiin on puolustettava.

Tavoitteena kestävä kehitys

- Pariisin ilmastopöytäkirja on peruuttamaton ja pysäyttämätön, mutta sen täysimääräistä ja tehokasta toimeenpanoa on vaikeuttanut Yhdysvaltain nykyisen hallinnon päätös irtaantua nykymuotoisesta sopimuksesta ja romuttaa kansainvälistä ilmastorahoitusta koskevaa sitoumustaan. Suomen ja EU:n on jatkettava vahvaa sitoumustaan Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja vahvistettava erilaisia kumppanuuksia sen eteenpäinviemiseksi. Erityisen tärkeä on G20-yhteistyössä muotoutunut EU:n, Kiinan ja Kanadan yhdessä vetämä uusi ilmastopöytäkirja.
- Agenda 2030 antaa yleiset puitteet kansainväliselle ja myös Suomen kehityspolitiikalle. Se asettaa tavoitteita ja vastuuta kaikille maille, ohjelman tavoitteiden on edistettävä kestävä kehitys. Suomen tulee sitoutua Agenda 2030:n toimeenpanoon. Keskeinen ennakoedellytys tulokselliselle kehityspolitiikalle on eri politiikanalojen vaalikaudet ylittävä johdonmukaisuus.
- Turvallisuusneuvoston asemaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takaajana tulee vahvistaa toimintatapoja uudistamalla samalla kun sen kokoonpano tulee lopulta saattaa muuttuvien voimasuhteiden tasalle. Tarvitaan YK:n turvallisuusneuvoston legitimitettiin parantava reformi, jossa turvallisuusneuvoston pysyvien ja vaihtuvien jäsenten määrää lisätään ilman uusien veto-oikeuksien myöntämistä, koska pidemmän tähtäimen tavoitteena tulee olla veto-oikeus -mekanismista luopuminen.
- Suomen tulee aktivoitua kansainvälisessä aseidenriisuntapolitiikassa. Ponnisteluja ydinaseettoman maailman puolesta on jatkettava purkamalla ydinasevaltojen strategisten aseiden arsenaalia sekä rajoittamalla ydinaseiden leviämistä uusiin maihin tai terroristiryhmien käsiin. Tätä tukee ydinasekielto-sopimuksen allekirjoittaminen ja voimaansaattaminen.
- Suomen tulee tehostaa omaa panostaan keskeisten kansainvälisten järjestöjen muutoksen hallinnassa. YK:n pääsihteeri on tehnyt jäsenmaiden pyynnöstä joukon rohkeita uudistusesityksiä. Reformiesitysten tavoitteena on kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen tehokas toimeenpano sekä painopisteen siirtäminen konfliktien ratkaisemisesta niiden ennaltaehkäisyyn rauhanvälityksen ja poliittisen dialogin avulla.
- Kehitysrahoituksen tasainen nousu kohti 0,7% on taattava uskottavalla suunnitelmalla ja siihen vaalikaudet ylittävällä sitoutumisella. Määrärahojen lisäämisestä tulee tehdä pidemmän aikavälin parlamentaarinen sopimus.

Kohti oikeudenmukaisempaa globaalitaloutta

- Nykyisellään globaali taloushallinnan järjestelmä on monella tavalla vajavainen. Vakauden, tasa-arvoisuuden ja kestäväen talouskasvun sijasta järjestelmä tuottaa toistuvia talouskriisejä, kannustaa ympäristöllisesti ja väestöllisesti kestäättömään kehitykseen ja kiihdyttää eriarvoistumista niin yhteiskuntien sisällä kuin välilläkin. Tuloeroja kaventavan talousjärjestelmän rakentaminen on välttämätöntä oikeudenmukaisen ja kestäväen globalisaatiokehityksen varmistamiseksi.
- Rahoitusmarkkinoiden uudistukset vaativat pelisääntöjen vahvistamista ja niiden valvonnan sekä avoimuuden lisäämistä erityisesti globaalilla ja EU-tasolla. Valvonnan on koskettava sekä koko järjestelmän toimintaa, että yksittäisiä rahoituslaitoksia.
- Sitova yritys vastuusääntely etenee parhaillaan useissa Euroopan maissa samaan aikaan kun YK:ssa neuvotellaan sitovasta yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta. Myös Suomen tulee olla etujoukoissa mukana kehittämässä yritys vastuuta koskevaa, huolellisuusvelvoitteen ympärille rakennettavaa sääntelyä.
- Monenkeskisen investointiregiimin uudistamisen keskeisenä ohjenuorana tulee olla demokratian vahvistaminen ja Agenda 2030:n sisältämän tavoitteen edistäminen, eli edistää yksityisten investointien ohjaamista tukemaan kestävää kehitystä.
- Verokilpailun lopettaminen on kaikkien ja etenkin lisäverotuloista riippuvaisten kehittyvien maiden etu. Aggressiivinen verosuunnittelu hyödyntää yksittäisten maiden opportunistista verokilpailua, jossa ne tarjoavat yrityksille verovapauksia.
- Suomen tulee panostaa lisää kehittyvien maiden lainsäädännön ja viranomais toiminnan kehittämistä koskeviin hankkeisiin sekä kahden että monenvälisessä yhteistyössä. Suomalaiset viranomaiset voivat antaa tukea esimerkiksi tietojärjestelmien käytössä sekä verovalvonnan menetelmien kehittämisessä. Näin vahvistetaan kehittyvien maiden itsenäisen kehittymisen edellytyksiä.

Kestävämpään globalisaation hallintaan

1. Kestävämpää globalisaation hallintaa.....	1
1.0.1. Globaalin talousjärjestelmän uudistuksia tarvitaan	1
1.0.2. Suurvaltapolitiikan muutokset	2
1.0.3. SDP:n linjavalinta.....	2
2. Kestävä kehitys luo turvallisuutta	3
2.0.1. Kestämättömästä kehityksestä kestävään kehitykseen	3
2.0.2. Kasvava keskinäisriippuvuus korostuu	5
2.0.3. Perinteinen voimapolitiikka ei tuo ratkaisuja	6
3. Parempaa globaalitalouden hallintaa	6
3.0.1. Kohti uutta talousjärjestelmää	7
3.1. Globaalin taloushallinnan rakenneongelmat.....	8
3.1.1. Rakenteet tukemaan yritys vastuuta.....	9
3.2 Kaupan ja investointien hallinta.....	10
3.2.1. Kauppajärjestelmän uudistustarpeet	11
3.3 Veronkierrosta veronkantoon	13
3.3.1. Kansainvälisiä toimia tarvitaan	14
4. Kohti kestävämpää kehitystä.....	15
4.1. Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen	15
4.1.1. Rauhan rakentaminen keskiöön.....	16
4.1.2. YK:n turvallisuusneuvoston vastuu vakaudesta	18
4.2 Kansainvälisen ilmastopolitiikan suunta	18
4.3. Suomen Kehityspolitiikan ja -yhteistyön tulevaisuus	20
4.3.1. Kohti 0,7 prosentin tavoitetta	20
5. Demokratian ja osallisuuden vahvistaminen.....	22
5.1. Poliitiikan murros ja ääriliikkeet.....	23
5.1.1. Haaste poliittisille puolueille	23
5.1.2. Työ muuttaa muotoaan	24
5.1.3. Kestävää kaupunkipolitiikkaa	25
5.2. Kohti vahvempaa kansalaisyhteiskuntaa.....	25

1. Kestävämpää globalisaation hallintaa

SDP:n globalisaatiopolitiikalle välttämätöntä on tarve edistää nopeaa siirtymistä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kokonaisvaltaisesti kestäväan kehitykseen niin Suomessa kuin maailmanlaajuisestikin. Näihin vaatimuksiin sopeutumiseen maailmalla voi parhaimmassakin tapauksessa olla enintään muutama vuosikymmen aikaa.

Globalisaation seuraavan vaiheen arviointi edellyttää myös sen menneisyyden tuntemista. 1980-luvun lopulta lähtien voimistui kansainvälisessä kehityksessä globalisaatioksi kutsuttu vaihe, jota ilmensi kolme toisiinsa liittyvää muutostekijää:

- talouden sääntelyn asteittainen purku ja markkinoiden avautuminen ja tähän liittyvä kansainvälisen kaupan ja investointien voimakas lisääntyminen,
- tietotekniikan valtaisa murros, joka on syvällisesti muuttanut kommunikaation rakenteita ja siten myös poliittisen tahdonmuodostuksen ehtoja.
- Neuvostoliiton hajoamisen ja kylmän sodan häviämisen myötä tapahtunut kaksinapaisen maailmanjärjestelmän asteittainen murentuminen.

Globalisaatio itsessään ja kokonaisuutena ei ole ollut mustavalkoisesti ”hyvä” tai ”paha”, vaikka se erityisesti vuosituhannen vaihteen tienoilla aiheutti voimakasta ideologista ja poliittista vastakkainasettelua. Globalisaatio on kiistatta myötävaikuttanut maailman kuluttavan keskiluokan merkittävään kasvuun maailmanlaajuisesti, mutta samalla johtanut yhteiskuntien välisten ja sisäisten eriarvoisuuksien kärjistymiseen. Sadat miljoonat ihmiset elävät maailmanlaajuisesta talouskasvusta huolimatta edelleen absoluuttisessa köyhyydessä.

Vielä viime vuosikymmenellä vääjäämättömäksi ja verraten tasaisesti eteneväksi kuviteltu kehityskulku on viime vuosina ajautunut epävakauden ja epävarmuuden tilaan. Tämän vääjäämättömyyden kuplan puhkeaminen on näkynyt sekä taloudessa, teknologian kehityksessä, että kansainvälisessä politiikassa.

1.0.1. Globaalin talousjärjestelmän uudistuksia tarvitaan

Talouden osalta taitekohtana voidaan pitää vuoden 2008 puhjennutta finanssikriisiä, jonka juuret olivat globaalin kapitalistisen talousjärjestelmän rakenneongelmissa. Nämä rakenneongelmat voidaan tiivistää kolmeen toisistaan riippuvaan globaaliin tekijään: riittämättömään rahoitusmarkkinasääntelyyn, vaihto- ja maksutaseiden epätasapainoon sekä yhteiskuntien sisäiseen ja väliseen eriarvoistumiseen. Finanssikriisin jälkimainingeissa G

20-tasoa myöten tehdyt kansainvälisen talouden hallintaan tähdänneet uudentyyppiset aloitteet ovat pääosin jääneet hyväntahtoisten vetoomusten tasolle. Kansainvälisen kaupan kehittämistä ja investointiregiimiä koskevat uudistusesitykset ovat polkeneet paikallaan. Viime vuosina protektionistinen ajattelu on selvästi voimistunut.

Tietoteknologian kehitys on jatkunut huimana. Toimittuaan globalisaation alkuvaiheissa muun muassa kansalaisvapauksien ja kansalaisyhteiskuntien kanssakäymisen merkittävänä vahvistajana, siihen sisältyy nyt kasvava määrä kielteisiä piirteitä ja uhkatekijöitä. Hallitsematon sosiaalinen media murentaa perinteisen tiedonvälityksen asemaa ja erilaiset kyberuhkat vaikuttavat kansalaisten ja valtioiden turvallisuuteen.

1.0.2. Suurvaltapolitiikan muutokset

Kansainvälisessä politiikassa moninapaisuus ja epävakaus on selkeästi vahvistunut. Kiinan johdolla suuret kehittyvät maat ovat nousseet suurvaltapolitiikan keskiöön Yhdysvaltain rinnalle, Venäjä pyrkii palauttamaan osan Neuvostoliiton hajoamisen myötä menettämästään valta-asemasta, ja EU:n asema on koetuksella Brexitin ja sisäisten jännitteiden seurauksena. Epävakauden taustalta löytyy myös laajalle levinnyt nationalistinen ja äärioikeistolainen populismi.

Maailmanjärjestyksen kehityssuuntaa lähivuosina ja keskipitkällä aikavälillä leimaa epävarmuus ja ennakoimattomuus. Päävaihtoehtoja on kaksi.

Toinen vaihtoehto on asteittainen paluu uudistettuun multilateralismiin, jota muun muassa lähimenneisyyden kahden historiallisen monenkeskisen sitoumuksen – Kestävän kehityksen agenda ja Pariisin ilmastopöytäsohjeet – tehokas toimeenpano edellyttäisi.

Toinen on monenkeskisen yhteistyön edelleen mureneminen, kansainvälisen politiikan sirpaloituminen, ja taloudessa protektionismin vahvistuminen, jonka todennäköisyys lisääntyy, jos erilainen nationalistinen populismi saa jatkaa voittokulkuaan.

Lähivuosina eletään eräänlaista ”interregnumin” kaltaista tilaa ilman selkeää kehityssuuntaa, jossa käydään kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kamppailua näitä kahta vaihtoehtoa edustavien voimien välillä.

1.0.3. SDP:n linjavalinta

Sosialidemokraateille linjavalinta on selvä, tuemme uudistetun multilateralismin elvyttämistä ja vahvistamista. Tämä vaatii määrätietoista toimintaa globaalihallinnan vahvistamista tähtäävien aloitteiden ja uudistusten eteenpäinviemiseksi. Hallitusten välisen

yhteistyön lisäksi se tarkoittaa erilaisen monitoimijayhteistyön tukemista sekä muun muassa kaupunkien, osavaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista globaalihallinnan vahvistamiseen.

EU:n kansainvälispoliittisen toimintakyvyn vahvistaminen on osa tätä toimintaa. Tämä toimintalinja sisältää määrätietoista sitoutumista sellaisiin prosesseihin eri aloilla, joilla rakennetaan luottamusta ja dialogin edellytyksiä eri osapuolten kesken vastakkainasettelun ja jännitteiden hälventämiseksi. Se tarkoittaa sitoutumista ja tukea YK:n pääsihteerin aloittamalle YK:n uudistusprosessille. Tarvitaan EU:n globaalia johtajuutta muun muassa kestävä kehityksen agendan ja Pariisin ilmastopöytäkirjan turvaamiseksi ja toimeenpanon edistämiseksi.

2. Kestävä kehitys luo turvallisuutta

2.0.1. Kestämättömästä kehityksestä kestävään kehitykseen

Kasvavan keskinäisen riippuvuuden maailmassa turvallisuus on jakamaton. Siihen kohdistuvia haasteita tulee tarkastella vuosikymmenten ja vieläkin pidemmällä perspektiivillä. Globaali turvallisuus liittyy ennen muuta maailmanlaajuiseen kestävämmään kehitykseen.

Parhaiten on tiedostettu ilmastonmuutoksen, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ja muiden ekologisesta kestävämmästä kertovien seurausten merkitys. Tiedostaminen ei kuitenkaan ole vielä tae siitä, että kaikki ymmärtäisivät, osaisivat tai edes haluaisivat toimia ilmastonmuutoksen rajoittamiseksi.

Talouden kestävämmyyden torjunta tarkoittaa yhtäältä sopeutumista olosuhteisiin, jossa talouskasvun näkymät ovat pysyvästi hidastuneet varhaimmin teollistuneessa maailmassa, kuten ne aikanaan tulevat hidastumaan myös nyt ainutlaatuisia kasvulukuja osoittavassa Intiassa ja Kiinassa.

Talouden kestävämmyyden torjunta tarkoittaa myös tarvetta puuttua riittämättömästi säädeltyjen markkinoiden ja finanssitoimintojen kriisialttiuteen läpinäkyvyyttä, vastuullista ja kansainvälisen yhteistyön kautta toteutuvaa tarvittavaa ohjausta vahvistaen.

Nollakasvun tai miinuskasvun tavoittelu degrowth ajattelun merkeissä ei kuitenkaan ole tarpeen eikä perusteltua. Kun kasvu perustuu ihmisen tietojen ja taitojen lisääntymiseen ei tälle ole rajoja näköpiirissä. Tätä kasvupotentiaalia ei kuitenkaan enää voi ulosmitata lisääntyvänä luonnonvarojen aineellisena kulutuksena tavalla joka jatkaisi kestäättömiä luonnonvarojen käyttömalleja ja kulutustottumuksia.

Sosiaalinen kestäättömyys näkyy eriarvoisuuden maailmanlaajuisena kasvuna. Perityn varallisuuden haltijoille ja markkinoiden korkealle hinnoittamien tietotaitojen haltijoille on tarjolla ennenäkemättömiä ja nopeita rikastumismahdollisuuksia, kun taas yhä useampaa markkinoiden tarpeettomiksi tai riittämättömiksi katsomien valmiuksien haltijoiksi katsomille se on lisännyt sosiaalisen ja työstä syrjäytymisen riskejä.

Tämä on johtanut maailman varallisuuden keskittymiseen niin, että rikkain yksi prosentti maailman väestöstä omistaa puolet maapallon kaikesta varallisuudesta. Vielä räikeämpi tunnusluku on se, miten Oxfamin laskelman mukaan yksin kahdeksan rikkainta ihmistä maailmassa omistaa yhtä paljon varallisuutta kuin varattomin puolikas koko maapallon väestöstä eli 3,7 miljardia ihmistä.

Kestäättön kehitys on jatkuessaan kaikissa muodoissaan kärjistyvä uhka turvallisuudelle. Näkyvin ilmaus tästä ovat Syyriassa, Irakissa ja Afganistanissa jatkuvien sotien tuottamat myös Pohjolaan heijastuvat pakolaisvirrat ja terrorismi. Vaikka käynnissä olevat sodat ja konfliktit saataisiin välittömästi loppumaan ei se poistaisi paineita muuttoliikkeisiin. Niitä lisää myös ilmastonmuutoksen eteneminen, kun muun muassa aavikoituminen ja merenpinnan nousu pakottavat ihmisiä hakeutumaan pois elinkelvottomiksi käyviltä kotiseuduiltaan.

Sosiaalisen kestäättömyyden muodot ovat myös kuin räjähdyshekkä ruutitynnäri, joka voi johtaa arvaamattomiin kriiseihin ja konflikteihin.

Tällaisessa maailmassa turvallisuuspolitiikka ei voi olla sisäänpäin käpertyvää varautumista, vaan sen tulee olla kriisien ja konfliktien ratkaisuun ja ennaltaehkäisyyn sekä joukkotuhoaseiden hävittämiseen ja aseriisunnan edistämiseen suuntautuvaa aktiivista vaikuttamista. Siksi esimerkiksi kehitysyhteistyön rajut leikkaukset ovat heikentämässä mahdollisuuksiamme harjoittaa tällaista vaikuttamista, jonka tarve on koko ajan vain lisääntynyt.

2.0.2. Kasvava keskinäisriippuvuus korostuu

Me elämme kasvavan ja jakamattoman keskinäisriippuvuuden maailmassa, jossa kestävyyttä ja turvallisuutta ei synny voimapolitiikalla, rajojen sulkemisyrityksillä ja vastakkainasetteluilla vaan ainoastaan mahdollisimman laajalla monenkeskisellä yhteistyöllä. Voimapolitiikka ei tuota kenellekään nykymaailmassa kestäviä etuja ja houkutukset ja mahdollisuudet sen käyttöön on torjuttava.

Sosialidemokraattien tavoite on, että jokainen ihminen kokee olevansa turvassa. Turvallisuuspolitiikan keskiössä tulee olla ihminen, ei valtion rajat.

Globaali turvallisuus on pitkällä aikavälillä kehittynyt suotuisasti: demokratia on levinnyt, köyhyys vähentynyt, ihmisoikeuksien toteutuminen on vahvistunut, lukutaito yleistynyt, keskinäisriippuvuus kasvanut ja konflikteissa menehtyneiden määrä laskenut. Viime aikoina on kuitenkin tapahtunut käänne huolestuttavaan suuntaan.

Populististen ja kansallismielisten liikkeiden nousu ympäri maailmaa ja autoritaariset hallinnot luovat epävakautta ja epävarmuutta. Donald Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi on osaltaan myötävaikuttanut protektionismin voimistumiseen, kansainvälisten sitoumusten kyseenalaistamiseen ja ihmisoikeuksien vähättelyyn, millä on kielteisiä seurauksia niin Yhdysvalloissa kuin koko maailmassa.

Yhdysvallat ovat edelleen keskeisin globaali toimija, vaikka siirtymä kohti moninapaista maailmanjärjestystä on tapahtunut. Tähän vaikuttaa etenkin Kiinan talouden ja vaikutusvallan nopea ja voimakas kasvu ja aktiiviset investoinnit muun muassa Afrikkaan.

Euroopan osuus maailmantaloudesta ja väestöstä pienenee, mikä korostaa EU:n tarvetta toimia yhtenäisesti ja tehokkaasti. Euroopan unioni ei kuitenkaan ole onnistunut lunastamaan toivomaansa paikkaansa kansainvälisessä politiikassa, vaan kehitystä on haitannut sisäiset ristiriidat ja luottamuksen puute, jota Britannian ero unionista korostaa entisestään. EU on ulkopolitiikassaan usein luottanut esimerkillä johtamiseen, mutta autoritaaristen hallitusten, eurokriisin ja pakolaiskriisin käsittelemisessä EU:n on ollut yhä vaikeampaa noudattaa omia periaatteitaan.

Syyrian sodan pitkittyminen ja humanitaarinen katastrofi on kansainvälisen yhteisön häpeäpilkku. Sota on lisännyt alueen epävakautta ja vaikka ISIS ennemmin tai myöhemmin menettää alueensa Syyriassa ja Irakissa, tulee se todennäköisesti terrorisoimaan vielä pitkään.

Venäjä on toimillaan ja tulkinnoillaan osin kyseenalaistanut Euroopan turvallisuusjärjestyksen sisällön ja horjuttanut sitä viimeksi kuluneen vajaan kymmenen vuoden aikana. Venäjän näkemyksen mukaan länsi ei ole ottanut huomioon sen näkökohtia ja turvallisuusetuja ja on julkisesti tuonut esille tavoitteensa etupiirijakoon perustuvasta turvallisuusrakenteesta. Itämeren piirissä Venäjä katsoo Naton toimien ylläpitävän jännitteitä. Venäjä on toiminnallaan Ukrainassa rikkonut kansainvälisen oikeuden periaatteita ja niitä Etyjin perusperiaatteita, joita se on itse ollut hyväksymässä ja joihin kuuluu esimerkiksi valtioiden oikeus päättää omasta turvallisuuspoliittisesta linjastaan.

Venäjän ja lännen suhteiden kiristyminen on kuitenkin pitempiaikainen kehityskulku jossa molemmat ovat tulkinneet toistensa toimia kielteisessä valossa jolloin Venäjän ja lännen suhteet ovat huonontuneet ja epäluottamuksen leimaamat ja sotilaalliset jännitteet ovat kasvaneet. Toimista ja vastatoimista on syntynyt itseään ruokkiva negatiivinen kierre, jonka vaikutukset tuntuvat myös Itämeren alueella.

2.0.3. Perinteinen voimapolitiikka ei tuo ratkaisuja

Uudet sotilaallisen ulottuvuuden omaavat uhat ovat paljolti epäsymmetrisiä eikä niitä voida ratkaista perinteisellä voimapolitiikalla. Niiden maiden, jotka osallistuvat globaaliin talousjärjestelmään, keskinäisriippuvuus vähentää perinteisten sotien mahdollisuutta. Samalla tämä riippuvuussuhde tekee niistä haavoittuvaisia epäsymmetriselle sodankäynnille, joka pyrkii ennen kaikkea luomaan epäluottamusta ja vaikeuttamaan talouden toimintaa.

Laaja-alaiseen turvallisuuteen liittyvät uhat, kuten ihmiskauppa, tarttuvat taudit, hauraat valtiot, terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen ja ympäristökriisit, korostavat siviilikriisinhallinnan sekä ongelmien syiden poistamisen merkitystä. Samanaikaisesti kun asevarusteluun käytetään ylimitoitettuja summia, on uusien turvallisuushkien ennaltaehkäisyyn ja kriisinhallintaan käytettävissä olevat voimavarat alimitoitettuja. Silloinkin kun sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan, se ei tuota toivottua tulosta ilman siviilikriisinhallinnan ja muiden välineiden täysmääräistä ja koordinoitua käyttöä.

3. Parempaa globaalitalouden hallintaa

Globaalitalouden hallinnalla tarkoitetaan niitä sääntöjä ja sopimuksia, joilla omaisuutta ja vaihdantaa pyritään säätelemään, sekä niitä tahoja ja toimijoita, jotka sääntelyn valmistelemiseen, toimeenpanemiseen ja valvomiseen osallistuvat.

Toimivan globaalitalouden hallinnan tarkoituksena on tuottaa laaja-alaista hyvinvointia ja turvallisuutta, sekä tarjota ihmisille ja valtioille tasapuoliset mahdollisuudet elää ja yrittää. Toimiva globaali talousjärjestelmä sallii eriarvoisuuden siinä määrin, kun se ei haittaa talouskasvua ja yhteiskuntarauhaa, mutta sitä suuremmasta eriarvoisuudesta on pyrittävä eroon ensijaollisin keinoin, eli muuttamalla eriarvoisuutta tuottavat ja ylläpitävät rakenteet sitä vähentäviksi.

Globaali talousjärjestelmä on nykymuodossaan epäonnistunut tuottamaan kestäväää ja vakaata taloudellista kasvua. Kasvun hedelmät ovat jakautuneet epätasaisesti. Taloudellisen järjestelmän kriisiytyminen myös heikentää länsimaisen, liberaaliin demokratiaan ja lakiin perustuvan yhteiskuntajärjestelmän houkuttelevuutta kehittyvien maiden kansalaisten silmissä. Monien kehittyvien maiden silmissä houkuttelevia vaihtoehtoja tarjoavat muun muassa Kiinan valitsema autoritäärisen kapitalismin malli sekä uskonnollinen fundamentalismi, jolla on merkittävää kannatusta erityisesti islamilaisessa maailmassa, mutta myös pohjoismainen hyvinvointivaltio ja oikeudenmukaiseen ensijakoon tähtäävä talousjärjestelmä houkuttelevat monia kehittyviä valtioita.

Maailmanpolitiikan rakenteet ovat nopean muutoksen tilassa. Kansallisvaltioiden ja niiden muodostamien kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen rinnalle merkittäviksi maailmanpolitiikan toimijoiksi ovat 1970-luvulta alkaen tunnetusti nousseet kansainväliset yhtiöt ja niiden yhteistyöjärjestöt sekä alueelliset poliittiset yhteisöt. Alueiden osallisuus ja aktiivisuus globaalilla tasolla on yksi viime vuosien voimistuva ja kansanvaltaisen poliittisen ohjauksen kannalta lupaava ilmiö.

3.0.1. Kohti uutta talousjärjestelmää

Nykyinen, epävakaa ja kriisejä aiheuttava taloushallinnan järjestelmä on monella tavalla vajavainen ja se on korvattava vakautta, oikeudenmukaisuutta, tehokkuutta ja vapautta painottavalla taloushallinnalla. Oleellista on lisätä yhteiskuntien ja yksilöiden tosiasiallisia vaikuttamismahdollisuuksia talouden toimintaan. Tämä vaatii entistä vahvempaa otetta talouden ohjaukseen ja entistä vahvempaa panostusta tasa-arvokehitykseen, joka osaltaan myös kannustaa talouskasvuun tasaisemman kysynnänkehityksen myötä.

Pääomaliikkeet on saatava palvelemaan reaalityaloutta, ja niiden hallitsematon laajeneminen on pysäytettävä. Tämä edellyttää demokraattisesti hallittuja ja paremmin toimivia instituutioita ja sääntelyä. Monenlaiset ja monen tasoiset toimenpiteet ovat välttämättömiä politiikan tilan ja vaikutusmahdollisuuksien laajentamiseksi. Yhteiskuntien väliseen

kilpailuun on pyrittävä saamaan vahvempia yhteisiä pelisääntöjä. Samalla kun ylikansallisen tason on otettava entistä suurempi vastuu talouden ohjaamisesta, sen on luotava toimintatilaa kansalliselle politiikalle.

Rahoitusmarkkinoiden uudistukset vaativat valvonnan ja avoimuuden lisäämistä erityisesti globaalilla ja EU-tasolla. Valvonnan on koskettava sekä koko järjestelmän toimintaa, että yksittäisiä rahoituslaitoksia.

Sosialidemokraattisessa talouspolitiikassa kysynnänhallinnan merkitys korostuu. Globaalilla tasolla on pyrittävä suhdannevaihteluja tasoittavaan talouspolitiikkaan sekä ylläpitämään työllisyyttä edistävää kysyntää. Tulojen uudelleenjakoon sekä maiden sisällä, että niiden välillä on keskeinen osa globaalia kysynnänsäätely- ja sosiaalipolitiikkaa. Tämä tehtävä kuuluu julkiselle vallalle niin kansallisella kuin globaalillakin tasolla. Samalla yhteiskuntien on kyettävä asettamaan taloudelle ja talouspolitiikalle myös muita kuin pääoman tuoton maksimointiin liittyviä tavoitteita, kuten korkean työllisyyden ylläpito ja ekologisesti kestävään yhteiskuntamalliin siirtyminen. Yhteisten pelisääntöjen valmistelussa on aiempaa tehokkaammin kyettävä arvioimaan kerrannaisvaikutuksia ja pitkän aikavälin hyötyjä.

Markkinoiden vapauden varmistamiseksi hallintaa on kyettävä ohjaamaan ja säätämään entistä paremmin. Ohjauksen on oltava tarkoituksenmukaista ja tarjottava markkinoille selkeät rajat joiden puitteissa vapaa kilpailu voi toimia. Kilpailuetua ei saa tuottaa kohtuuton, järjestelmän toiminnan vaarantava riskinotto, työntekijöiden oikeuksien polkeminen tai muu vastuuton käyttäytyminen. Oikein asetetussa kehikossa pääomien, työvoiman, tietotaidon ja oikeuksien vapaa liikkuvuus edistää niiden tehokasta kohdentumista ja siten taloudellista hyvinvointia.

3.1. Globaalin taloushallinnan rakenneongelmat

Yksi oleellinen osa taloushallinnan ongelmien ratkaisun vaikeutta on se, että valtiot ovat globaalissa talousjärjestelmässä yhtä paljon kilpailijoita kuin yrityksetkin, vaikka niiden pelivälineet ja tavoitteet ovat täysin erilaiset. Valtiot kilpailevat keskenään esimerkiksi verohelpotuksin, yritystuin, työvoiman koulutuksen ja halpuuden, sekä byrokraattisen järjestelmän keveyden keinoin pyrkien houkuttelemaan ulkomaisia sijoituksia maahan. Kilpailun tuloksena kaikkien osapuolten asema heikkenee, mutta kilpailuun osallistuminen tarkoittaa sijoitusten siirtymistä muualle. Tämän valuvian korjaaminen edellyttää

laajakantaista yhteistyötä ja ymmärrystä ongelman rakenteesta ja sen huomioiminen on oleellista toimivien kansallisten ratkaisujen hahmottamiseksi.

Kokemus on kuitenkin osoittanut, että myös tiennäyttävävaltioita tarvitaan ja että monet globaaleista ratkaisuista on alkujaan toteutettu aluetasolla. Myös Sen varmistamiseksi, ettei ketään jätetä jälkeen tarvitaan aktiivista työskentelyä äänen antamiseksi äänettömille niin kansallisella kuin globaalillakin tasolla. Vain ihmisten saadessa valtaa päättää itseään koskevista asioista voi päätösten laaja-alainen hyödyllisyys varmistua.

Toinen globaalin taloushallinnan ongelmista liittyy kapitalistiselle tuotantotaloudelle ominaiseen monopolisaatioon, joka pitkälle edettyään tukahduttaa kilpailua ja kehitystä ja siksi sen ääri-ilmentymiin on puututtava poliittisin keinoin. Globaalissa mittakaavassa yksi globalisaation ongelmista on, että vapaat markkinat ovat monopoleja heikommassa asemassa, mikä pahimmillaan aiheuttaa systemaattisia ja massiivisia varallisuuden siirtoja vahvojen valtioiden tukemien monopolien kautta.

Yksi globaalien tuotantoketjujen nykyhallinnan ongelmista liittyy markkinamekanismin ohittavaan siirtohinnoittelujärjestelmään ja globaalien yritysten kykyyn välttää verojen maksaminen kokonaan tai lähes kokonaan, mikä vääristää kilpailua ja kehitystä luonnostaan vahvoilla olevien monopolien ja monopolien lähdemaiden eduksi.

Tuotteiden ja palveluiden suurin arvonlisäys koko tuotantoketjussa syntyy niissä vaiheissa, jotka edellyttävät osaamista ja huipputeknologiaa. Kehittyvien maiden osuus tuotteisiin vaadittavan raaka-aineen toimittajina jää vastaavasti minimaaliseksi. globaaleihin tuotantorakenteisiin keskittyy arvonlisäykseltään heikkoon raaka-ainetuotantoon ja matalasti koulutettua työvoimaa vaativaan tuotantoon.

Nykyisen finanssijärjestelmän säätelemättömyydestä aiheutuva voimakas heilahtelu suosii massiiviset reservit omaavia kansainvälisiä yrityksiä ja syrjii heikkojen ja suurille ailahteluille alttiiden valuuttojen piirissä toimivia yrityksiä. Valuuttakaupasta itsestään pääsevät vastaavasti hyötymään vain kaikkein rikkaimmat.

3.1.1. Rakenteet tukemaan yritysvastuuta

Sitova yritysvastuusäntely etenee parhaillaan useissa Euroopan maissa samaan aikaan kun YK:ssa neuvotellaan sitovasta yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite edellyttäisi muun muassa riskimaissa toimivilta yrityksiltä YK:n yritysvastuuperiaatteiden (UNGP) mukaista

huolellisuutta. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite on jo elinkeinoelämälle tuttu, sillä suuret yritykset joutuvat jo nyt raportoimaan yritysvastuuta koskevista due diligence -prosesseistaan.

Myös Suomen tulee olla etujoukoissa mukana kehittämässä yritysvastuuta koskevaa, huolellisuusvelvoitteen ympärille rakennettavaa sääntelyä ja vaikuttaa siihen, että seurantarakenteisiin liitettäisiin valitusmekanismi. Sitova ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite tukisi suomalaisen työn kilpailukykyä ja tasoittaisi pelikenttää Suomen ja työoloja polkevien maiden välillä.

Suomen teollisuus on menettänyt työpaikkoja erityisesti Kiinaan ja Intiaan, jossa kansainvälisiä työelämän perusnormeja ei noudateta. Yritysten toimintaa ohjaava sääntely parantaisi pitkällä aika välillä myös suomalaisten yritysten mahdollisuuksia vastata sijoittajien kasvaviin vastuullisuusvaatimuksiin ja pärjätä kansainvälisissä julkisissa hankinnoissa, joissa vastuullisuuskriteerien käyttö tulee lisääntymään uuden EU:ssa hyväksytyn, vastuullisuutta korostavan hankintadirektiivin myötä.

Valtion tulee edistää hankinnoissaan sosiaalisen vastuun kriteerien käyttöä. Kestävän kehityksen tavoitteet on otettava huomioon julkisissa hankinnoissa. Talouden ohella on huomioitava ympäristövaikutukset. Kustannustehokkuutta on arvioitava pitkällä tähtäimellä ja otettava huomioon hankintojen seuraukset laaja-alaisesti.

3.2 Kaupan ja investointien hallinta

Tasapuolisilla pelisäännöillä toimiva kaupankäynti tuo vaurautta ja hyvinvointia. Kaupan tarkoituksellomien esteiden purku on tärkeää, mutta kaupan vapauttaminen ei saa estää kehittyvien maiden omaa teollisuutta tai muita tuotantoaloja kehittymästä. Kaupan kansainvälisessä sääntelyssä on huomioitava köyhempien maiden tarpeet ja niiden oikeudet suojella omaa paikallista tuotantoa harkintansa mukaan.

Kansainvälisen kaupan säännöt on rakennettu monenvälisesti, mutta päätösvallan epätasainen jakautuminen tekee niiden päätöksistä kehittyville maille usein vaikeasti hyväksyttäviä ja vuodesta 2005 Maailman kauppajärjestö WTO:n neuvottelut ovat junnanneet paikallaan. Tällä hetkellä kauppaneuvotteluja käydään pääasiassa maaparien tai -ryhmien välillä ja kauppajärjestelmä pirstaloituu. USA harkitsee vetäytymistä Pohjois-Amerikan vapaakauppasopimuksesta NAFTA:sta ja EU käy neuvotteluita yli sadan maan kanssa. Neuvotteluiden asialistan laajuus on ongelma, koska kehittyvien maiden

neuvotteluresurssit ovat vähäiset. Pirstaloituvan kauppajärjestelmän seuranta on vaikeaa politiikoille, kansalaisjärjestöille ja yrityksille.

Kaupan vapauttamisen varjolla ei tule pakottaa valtioita avaamaan julkisia palveluitaan ylikansallisille yrityksille tai yksityistämään luonnonvarojaan. Jos erilaisista lähtökohdista ponnistavat tuottajat pannaan kilpailemaan samoilla säännöillä, lopputuloksena voi olla heikomman kurjistuminen. Esimerkiksi Itä-Aasian tiikereiden ja Kiinan kokemukset osoittavat, että kaupan vapauttaminen kannattaa silloin – ja vasta silloin – kun niiden talouksien avaaminen kilpailulle on tapahtunut maltillisesti ja oman maan tuotannollinen kapasiteetti on ollut kunnossa. Näissä maissa myös valtion merkitys talouden ohjaamisessa on merkittävä.

Kauppajärjestelmän keskeisinä periaatteina on edelleen pidettävä suosituimmuutta, syrjimättömyyttä ja kaupan esteettömyyttä. Kauppasäännöt eivät kuitenkaan ole edistäneet reilua kilpailua. Kehittyvien maiden maataloustuotanto on taantunut sen jälkeen, kun WTO:n perussopimukset astuivat voimaan vuonna 1995. Kehittyneiden maiden maatalouden protektionismin ja tukijärjestelmien purkaminen tuottaisivat merkittävimmät hyödyt. Kehittyneiden maiden kauppaa- ja maatalouspolitiikka eivät saa heikentää kaikille ihmisille kuuluvaa oikeutta riittävään ravintoon, puhtaaseen juomaveteen tai kestävään toimeentuloon.

3.2.1. Kauppajärjestelmän uudistustarpeet

Kehittyvien maiden aseman ja niiden kehitystarpeiden huomioiminen haluttiin turvata WTO:n Doha-neuvotteluissa alkaen vuodesta 2001. Kiistat kehittyneiden maiden maataloustukien poistamisesta ja vastaavasti vaatimukset kehittyvien maiden markkinoiden avaamisesta palveluille johtivat WTO-neuvotteluiden jumiutumiseen. Odotukset WTO-neuvotteluiden uudelleen käynnistämiseksi ovat johtaneet myös ehdotuksiin koko Doha-kehityskierroksen poisjättämiseksi WTO:n asialistalta. Suomen tulee tukea sellaista kauppajärjestelmää, jossa kehittyvien maiden erityisasema ja ns. suosituimmuus-periaatetta kunnioitetaan.

Kansainvälisen kauppajärjestelmässä ja -neuvotteluissa on myös muita epäkohtia, jotka liittyvät erityisesti immateriaalioikeuksien hallintaan. Immateriaalioikeussäädännössä on etsittävä tasapainoa henkisen omaisuuden kehittäjien ja käyttäjien tarpeiden välillä. Kansainvälinen trendi kulkee kohti yhä tiukempia tekijänoikeussäätöjä. Vahvat patentti- ja immateriaalioikeudet kannustavat teknologian kehittämiseen, koska ne lisäävät kehittäjien

voittoja tiedon ja osaamisen leviämisen estymisen puolestaan hidastaessa kehitystä. Suurimman osan immateriaalioikeuksista ja uusista keksinnöistä keskittyessä kehittyneisiin maihin syntyy itseään vahvistava kierre jossa vahvat tekijänoikeudet lisäävät erityisesti kehittyvien maiden kustannuksia ja hidastavat globaalia tasa-arvokehitystä.

Digitaalisen kaupan osuus kaupasta kasvaa voimakkaasti. Samalla vaatimukset esimerkiksi tullimaksujen poistamisesta ja valtioiden ohjaustoimien rajoittamisesta ovat lisääntyneet. Keskustelu muun muassa ulkomailta tilattujen alkoholituotteiden verottomuudesta on osoittanut, kuinka digitaalinen osto- ja myyntitoiminta haastaa maantieteellisten rajojen pohjalta rakennetun kaupankäynnin logiikan.

Vuosituhanneen alussa erityisesti kehittyvien maiden ja kansalaisjärjestöjen vastustukseen kaatuneen monenkeskiseen investointisopimukseen tähdänneen ns. MAI-hankkeen jälkeen kansainvälinen investointiregiimi on pirstaloitunut yli 3000:een erilaiseen kahdenväliseen isäntävaltion ja investoijien suhteita säätelevään sopimukseen. Tilanteen ongelmallisuus tunnustetaan jo laajasti, myös Kiinan ja muiden suurten kehittyvien maiden piirissä, joista nopeassa tahdissa on tullut merkittäviä ulkomaisia investoijia. Nykytilanteen suurimpia ongelmia ovat varsinkin kehittyvien maiden rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa investointien laatuun omien kehitystarpeittensa näkökulmasta sekä yleisten oikeusperiaatteiden vastainen, etupäässä suuria investoijia suosiva, läpinäkyvätön riitojen ratkaisujärjestelmä.

Lisäksi kaupan ja investointien keskinäinen riippuvuus on uudelleen lisännyt kiinnostusta investointien monenkeskisten sääntelymuotojen etsintään. Tämä tahtotila on näkynyt selkeästi esimerkiksi G20-maiden yhteisessä lausumassa vuonna 2016, jossa etsitään yhteisiä periaatteita muun muassa riitojen sopimusjärjestelmän uudistamiseksi sekä hallitusten vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi investointien ohjaamisessa kestävän kehityksen mukaisiin hankkeisiin.

Edellinen nivoutuu kiinteästi Kestävän kehityksen Agenda2030:n kaikkein mullistavimpaan tavoitteeseen ohjata yksityisiä investointeja tukemaan kestävää kehitystä. Näihin tavoitteisiin tähtäävää dialogia ja luottamuksen vahvistamista on edistetty myös Helsinki prosessin ja eräiden muiden monitoimijahankkeiden kautta. Monenkeskisen investointiregiimin uudistamisen keskeisenä ohjenuorana tulee olla demokratian vahvistaminen ja Agenda 2030:n sisältämän mullistava tavoite edistäminen, eli edistää yksityisten investointien ohjaamista tukemaan kestävää kehitystä.

Nykyisen kahdenvälisen sopimusviidakon korvaaminen eri toimijoiden tarpeita huomioivalla monenkeskisellä säännöstöllä ja riippumattoman sovittelumekanismin luominen ovat keskeisiä pidemmän aikavälin tavoitteita. Lyhyellä tähtäyksellä on kansainvälisellä tasolla perusteltua keskittyä muutamien keskinäistä luottamusta vahvistavien osauudistusten ja -prosessien edistämiseen. Näitä ovat erityisesti:

- Investointien fasilitointi-konseptin puitteissa tapahtuvat keskustelut ja selvitystyö muun muassa WTO:n ja OECD:n piirissä, mihin myös kehittyvien maiden ryhmä on osoittanut selvää kiinnostusta.
- Kestävän kehityksen edistämiseen tähtäävien investointien laatukriteeristön (indicative list) kehittämistyö.
- Aloite kansainvälistä investointilainsäädäntöä käsittävän riippumattoman neuvontakeskuksen (Advisory Centre on International Investment Law) perustamiseksi, joka toimisi köyhien kehittyvien maiden tukena, esimerkiksi neuvomalla niitä puolustamaan intressejään investointien vastaanottamisessa sekä oikeusavun muodossa riitojen sovitteluprosesseissa.

Suomen tulee olla aktiivisesti mukana näiden hankkeiden edistämisessä.

3.3 Veronkierrosta veronkantoon

Kansainväliset järjestöt, kuten EU, OECD ja YK, ovat yksimielisiä siitä, että kansainvälinen veronkierto ja verokilpailu ovat yksi globaalin talouden suurimpia ongelmia. Kansainvälinen veronkierto – eli monikansallisten yritysten aggressiivinen verosuunnittelu sekä kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verokeidasvilppi – haittaa eniten kehittyviä maita, sillä niille lisäverotulot ovat kehittymisen edellytys.

Verotuloilla tarjotaan julkista koulutusta ja terveyspalveluja, jotka ovat edellytys köyhimpien työllistymiselle ja talouden kehittymiselle. Niillä voidaan myös vahvistaa yhteiskunnan instituutioita sekä edistää demokraattista kehitystä, kun kehittyvien maiden johto on vastuussa verovarojen käytöstä omille kansalaisilleen. Sen sijaan kehitysapua vastaanottaessa vallankäyttäjät ovat vastuussa kaukaisille avun antajille.

IMF:n tutkimuksen mukaan alle 13 prosentin kokonaisveroaste eli verotuottojen suhde bruttokansantuotteeseen estää hyvinvoinnin ja talouden kehittymistä. Kokonaisveroasteet

ovat matalampia nimenomaan kehittyvissä maissa, kun kehittyneissä maissa veroasteet vaihtelevat 26 prosentista yli 50 prosenttiin. Siksi esimerkiksi OECD suosittaa kehittyviä maita kasvattamaan verotuottoja. Tässä nimenomaan ulkomaisten yritysten ja omistamisen verottaminen on keskeisessä roolissa, sillä köyhimpien maiden kansalaisten veronmaksukyky on heikko.

Kansainvälinen veronkierto estää erityisesti omistamisen verottamista, joka on ensiarvoisen tärkeää tuloerojen tasaamisessa. Esimerkiksi IMF, OECD ja useat Joseph Stiglitzin kaltaiset taloustieteilijät ovat esittäneet, että omistamisen raskaampaa verotusta tarvitaan työkaluna tuloerojen kaventamisessa. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että tuloterot haittaavat talouskasvua ja hyvinvoinnin kehitystä.

OECD arvio, että maailmanlaajuiset veromenetykset monikansallisten yritysten aggressiivisesta verosuunnittelusta ovat noin 100-240 miljardia dollaria vuosittain. Kehittyvien maiden osuudeksi tästä on arvioitu jopa puolet. Tämän lisäksi kehittyvät maat menettävät jopa kymmeniä miljardeja dollareita vuosittain, kun niiden eliitti piilottaa varojaan verokeitaisiin. Pidemmällä aikavälillä verokilpailun haitalliset vaikutukset ovat vielä mittavampia. Kansainvälisen veronkierron torjunnalla olisi siis suuri vaikutus kehittyville maille, kun se vähentäisi eriarvoistumista ja kasvattaisi talouskasvua. Veronkierron torjunta on edellytys YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:n tavoitteisiin pääsemiseksi.

3.3.1. Kansainvälisiä toimia tarvitaan

Viime vuosina kehityksen suunta on kääntynyt, kun OECD:n ja EU:n toimilla on puututtu tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun, verokeidasvilppiin ja haitalliseen verokilpailuun. Kehittyvät maat olisi kuitenkin saatava paremmin mukaan kehitykseen. Tämä onnistuu hillitsemällä aggressiivista verosuunnittelua kehittyneissä maissa, sillä niistä lähtöisin olevat yritykset toimivat kehittyvissä maissa. Esimerkiksi väliyhteisösäännöksillä estettäisiin yrityksiä painostamasta kehittyviä maita verovapautuksiin, kun niistä saadut hyödyt poistettaisiin. Maakohtainen veroraportointi tekisi veronmaksun kehittyvissä maissa läpinäkyvämmäksi, jolloin paikallisilla viranomaisilla olisi paremmat edellytykset puuttua laittomaan veronkiertoon.

Aggressiivinen verosuunnittelu hyödyntää yksittäisten maiden opportunistista verokilpailua, jossa ne tarjoavat yrityksille verovapauksia. Verokilpailun lopettaminen on kaikkien ja etenkin lisäverotuloista riippuvaisten kehittyvien maiden etu. Pidemmällä aikavälillä lopetus

onnistuu muuttamalla kansainvälisen yritysverotuksen perusrakenteita Euroopan komission esittämän yhteisen yhdistetyn yritysveropohjan (Common consolidated Corporate Tax Base, CCCTB) periaatteiden pohjalta.

Kehittyvät maat olisi otettava mukaan myös verokeidasvilppiä hillitsevään OECD:n CRS-standardin mukaiseen tilitietojenvaihtoon. Ensi vaiheessa niille tulisi antaa mahdollisuus saada tietoja yksipuolisesti ja niitä tulisi tukea tietojen keräämistä varten tarvittavien tietojärjestelmien luomisessa. Suomen tulee panostaa lisää kehittyvien maiden lainsäädännön ja viranomaistoiminnan kehittämistä koskeviin hankkeisiin sekä kahden että monenvälisessä yhteistyössä. Suomalaiset viranomaiset voivat antaa tukea esimerkiksi tietojärjestelmien käytössä sekä verovalvonnan menetelmien kehittämisessä. Näin vahvistetaan kehittyvien maiden itsenäisen kehittymisen edellytyksiä.

4. Kohti kestävämpää kehitystä

4.1. Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen

Vakauden edistämiseksi tarvitsemme enemmän -ei vähemmän kansainvälistä yhteistyötä.

Yhä useammat riskit ovat maailmanlaajuisia. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja ihmiskaupan pysäyttäminen, eriarvoistumisen ja tarttuvien tautien ehkäisy sekä kansainvälisen rahoitusjärjestelmän epävakaus ovat yhteisiä haasteita, joita pakoon kukaan ei voi päästä. Niiden ratkaiseminen edellyttää laajaa yhteisymmärrystä ja parempaa globaalihallintaa.

Euroopan unioni ja Yhdistyneet kansakunnat syntyivät molemmat oman aikansa rauhanprojekteina. Niiden perimmäisenä tarkoituksena on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, demokratian, rauhan ja taloudellisen kehityksen edistäminen. Näitä tavoitteita edistetään tänäkin päivänä parhaiten vahvistamalla monenkeskisen yhteistyön mekanismeja ja pyrkimällä äänenantoon äänettömille avoimuuden, sanavapauden, tasa-arvon ja demokratiakehityksen avulla.

Vielä muutama vuosi sitten kansainvälinen yhteisymmärrys oli vahvaa. Tuolloin saatiin aikaiseksi Pariisin ilmastopöytäkirja sekä universaali kestävä kehityksen agenda2030. Suunta on kuitenkin muuttunut valitettavan nopeasti valtioiden oman edun tavoitteluun yhteisen kansainvälisen arvomaailman edistämisen sijaan. Edellytykset Euroopan unionin yhtenäiselle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle ovat heikentyneet. Siksi Suomen on pyrittävä

YK:ssa entistä aktiivisempaan yhteistyöhön Pohjoismaiden ja muiden samanmielisten maaryhmittymien kanssa. Alueellisen yhteistyön tiivistäminen arktisia alueita ja esimerkiksi Itämeren tilaa koskevissa asioissa on yhtä lailla välttämätöntä. Näiden alueiden ympäristöllisesti ja kulttuurillisesti kestävästä kehityksestä täytyy huolehtia taloudellisen kehityksen ohella.

Samanaikaisesti kansainvälisen ja alueellisen yhteistyön mekanismien tulee uudistua muuttuvan maailmanpoliittisen tilanteen ja voimasuhteiden mukaan, samalla niiden toimintatapoja on tehostettava teknologian kehityksen myötä. Euroopan unioni on pakotettu uudistuksiin Brexitin myötä ja YK:ssa pääsihteeri on tehnyt jäsenmaiden pyynnöstä joukon rohkeita uudistusesityksiä.

YK:n reformiesitysten tavoitteena on kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen agendan tehokas ja vaikuttava toimeenpano sekä painopisteen siirtäminen konfliktien ratkaisemisesta niiden ennaltaehkäisyyn rauhanvälityksen ja poliittisen dialogin avulla.

Suomen tulee tehostaa omaa panostaan keskeisten kansainvälisten järjestöjen muutoksen hallinnassa ja aktivoitua kansainvälisessä aseidenriisuntapolitiikassa. Ponnisteluja ydinaseettoman maailman puolesta on jatkettava purkamalla ydinasevaltojen strategisten aseiden arsenaalia sekä rajoittamalla ydinaseiden leviämistä uusiin maihin tai terroristiryhmien käsiin. Suomen tulee liittyä kansainväliseen ydinaseet kieltävään sopimukseen ja sitoutua sen toimeenpanoon. Niin kauan kun maailmassa on ydinaseita, on niiden uhka todellinen. Vain kieltämällä ja hävittämällä kaikki ydinaseet varmistetaan ettei niitä käytetä enää koskaan.

Kylmän sodan jälkeiset konfliktit ovat olleet pääosin valtioiden sisäisiä ja niistä ovat kärsineet eniten siviilit, erityisesti naiset ja lapset. Siksi myös ratkaisut liittyvät pitkälti yhteiskuntien sisäiseen kehitykseen. Valtioiden sisäisiin ristiriitoihin puuttumiseen ei ole toistaiseksi löydetty riittävän tehokkaita keinoja, koska samalla väistämättä puututaan valtioiden suvereniteettiin.

4.1.1. Rauhan rakentaminen keskiöön

Konfliktien ennaltaehkäiseminen on inhimillisesti ja taloudellisesti edullisempaa kuin niiden ratkaiseminen jälkikäteen. Siksi on pureuduttava konfliktien juurisyihin kuten köyhyyteen, eriarvoisuuteen ja ihmisoikeuksien polkemiseen. Ilmastonmuutos tuo myös mukanaan haasteita kuten pulan puhtaasta vedestä ja ruuasta, jotka voivat johtaa konflikteihin. Konfliktien juurisyihin voidaan vaikuttaa kehitysyhteistyöllä, joka tukee kestävä

kehityksen tavoitteiden saavuttamista sekä kansainvälisellä yhteistyöllä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Myös kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli kestävän rauhan edistäjänä.

Rauhaa solmiessa on oleellista paitsi saada väkivaltaisuudet loppumaan, myös että rauhan ehdot luovat edellytykset sovinnolle, konfliktin jakolinjojen hälvemismelle ja kestävälle kehitykselle. Ymmärtämällä konfliktiin johtaneet syyt ja ne korjaamalla voidaan luoda kasvualustaa kestävälle rauhalle ja vakaudelle.

Maailman väkiluku on kasvanut nopeasti. Nykyisellä syntyvyydellä väestönmäärän odotetaan vakiintuvan noin 11 miljardiin vuosisadan loppuun mennessä. Seksuaalioikeuksien ja tasa-arvon toteutuminen voivat taittaa väestönlaskun niin, että se jää alle 9 miljardiin ja kääntyy vuosisadan puolessa välissä laskuun. Väestönlasku on alhaisinta keittyneissä maissa ja suurinta vähiten keittyneissä maissa. Länsi-Euroopassa väestönlasku on käytännössä nolla ja väestö ikääntyy, kun se taas Saharan eteläisessä Afrikassa on edelleen korkea ja suurin osa väestöstä nuorta. Monessa maassa yli 70 prosenttia väestöstä on alle 30-vuotiaita, mikä luo haasteita työllisyyden ja toimeentulon osalta.

Vuonna 2015 jopa 244 miljoonaa ihmistä eli 3,3 prosenttia maailman väestöstä asui muussa kuin synnyinmaassaan. Maailmassa on 65 miljoonaa kotinsa pakosta jättänyttä ihmistä ja 21 miljoonaa pakolaista. Muuttoliikkeet ovat pääasiassa alueellisia eli ihmiset jäävät samalle alueelle, josta ovat lähteneet. Siirtolaisuuteen vaikuttaa talous, politiikka ja ympäristö. Osa muuttaa vaurastumisen toivossa opintojen ja työn perässä, osa vaurastuttuaan, osa rakkaudesta, osa epätoivosta ja osa pakosta - ja osa koska muutkin ovat jo muuttaneet.

Naiset muodostavat yli puolet maailman väestöstä ja alle 25-vuotiaat melkein puolet, silti naiset ja nuoret on suurimmaksi osaksi sivuutettu yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja rauhan prosesseissa. Naisten ja nuorten on päästävä osaksi niin konfliktien ratkaisua kuin jälleenrakentamista ja rauhan ylläpitämistä. Tasa-arvo ja osallisuus luo yhteiskunnallista vakautta.

Rauhanrakentaminen konfliktin jälkeisessä yhteiskunnassa on pitkäkestoinen ja kokonaisvaltainen prosessi. Konfliktin jälkeen yhteiskunta on hauras ja tarvitsee kansainvälistä tukea. Ensiarvoisen tärkeää on myös, ettei jälleenrakennus ole ylhäältä päin ohjattua, vaan omistajuus siitä on yhteiskunnalla. Jälleenrakentamisessa ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa ja on tärkeää, että jälleenrakentamisessa huomioidaan yhteiskunnan omat lähtökohdat. Jokaisella kansakunnalla on historiansa ja kulttuurilliset arvot ja normit. Nämä erityispiirteet on huomioitava.

4.1.2. YK:n turvallisuusneuvoston vastuu vakaudesta

YK:n peruskirjan mukaan YK:n turvallisuusneuvostolla on ensisijainen vastuu kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Mikäli YK:n turvallisuusneuvosto toteaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden olevan uhattuna tai rikottuna, voi se YK:n peruskirjan luvun VII mukaisesti päättää toimenpiteistä rauhan palauttamiseksi, kuten esimerkiksi sanktioiden asettamisesta ja tilanteen niin vaatiessa valtuuttaa sotilaallisen voimankäytön.

YK:n peruskirjan luvussa VII määriteltävä uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle ei käsitä ainoastaan valtioiden väliset konfliktit, mutta myös vakavat kansainväliset rikokset: kansanmurhan, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset. Esimerkiksi vuonna 2005 YK:n huippukokouksessa hyväksytyn suojeluperiaatteen (responsibility to protect, R2P) mukaan, mikäli valtio ei halua tai on kykenemätön suojelemaan kansalaisiaan kansanmurhalta, etniseltä puhdistukselta, rikoksilta ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksilta, on muilla valtioilla ja YK:n turvallisuusneuvostolla vastuu ryhtyä tarvittaviin YK:n peruskirjan kanssa linjassa oleviin toimenpiteisiin. Myöskään näissä tapauksissa ei tulisi käyttää veto-oikeutta, jotta YK:n turvallisuusneuvosto kykenisi toimimaan ilman, että se on veto-oikeuden halvaannuttama.

YK:n turvallisuusneuvostoon kohdistuneen kritiikin valossa tulee turvallisuusneuvoston asemaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takaajana vahvistaa toimintatapoja uudistamalla samalla kun sen kokoonpano tulee lopulta saattaa muuttuvien voimasuhteiden tasalle. SDP kannattaa YK:n turvallisuusneuvoston uudistamista sen edustavuuden ja legitimitietin lisäämiseksi siten, että neuvostoa laajennettaisiin sekä uusilla pysyvillä että vaihtuvilla jäsenillä ilman uusia veto-oikeuksia, koska tavoitteena tulee olla aikanaan nykyisistäkin veto-oikeuksista luopuminen.

4.2 Kansainvälisen ilmastopolitiikan suunta

Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset ovat suurin uhka ihmiskunnan tulevaisuudelle. Siksi siitä on tullut pysyvä avainkysymys kansainvälisen politiikan asialistalla. Historiallisesti suurin syy ilmastonmuutokseen ovat vauraiden teollisuusmaiden kasvihuonekaasupäästöt, mutta seurauksista ovat kärsineet eniten kehittyvien maiden köyhät. Maailmanlaajuinen talouskehitys on myös lyhyessä ajassa muuttanut asetelmia, ja osa suurista ja nopeasti kehittyvistä maista on Kiinan ja Intian johdolla noussut suurimpien päästöjen aiheuttajien

joukkoon. Kansainvälisten vastuiden ja velvoitteiden oikeudenmukainen ja muuttuneita tosiasioita vastaava määrittely ei ole toistaiseksi onnistunut.

Ilmastonmuutos ja sen torjuminen vaativat kiireellisiä toimia, ja sitä vaaditaan myös kestävä kehityksen tavoitteissa. Jo nyt ilmastonmuutoksella on laajoja globaaleja vaikutuksia. Luonnon monimuotoisuus on vähentynyt maailmanlaajuisesti lähes kolmekymmentä prosenttia vuodesta 1970. Merenpinnan nousu uhkaa pienten saarivaltioiden olemassaoloa ja tuhoaa miljoonien ihmisten elinympäristöä. Kuivuuden lisääntyminen ja vedensaannin heikentyminen vaikuttavat miljoonien ihmisten toimeentuloon ja aiheuttavat laajoja globaaleja muuttoliikkeitä. Sääolojen muutokset johtavat lisääntyviin ja vaikeasti ennakoitaviin luonnonkatastrofeihin. Lisäksi ympäristöllisesti kestävä kehitys vaatii tehokkaita toimia ja uudenlaisia ratkaisuja muun muassa kaupungistumisen, kulutus- ja tuotantotapojen kestävyiden sekä merien suojelemisen ja maaekosysteemien suhteen.

Uusi monenkeskinen Pariisin ilmastopöimys astui voimaan vuoden 2016 lopussa. Pitkän aikavälin tavoitteena on pitää globaali lämpeneminen alle puolentoista asteen, tai ainakin alle kahden asteen, ja saavuttaa hiilineutraaliuus vuosina 2060–80. Sitoumukset vaativat myös tekoja, ja jokainen ilmastopöimys ratifioinut maa on myös oikeudellisesti sitoutunut kiristyyviin päästövähennyksiin. Päästöleikkausten lisäksi tarvitaan julkista rahoitusta kehittyvien maiden ilmastotoimille sekä demokraattisen päätöksenteon edistämistä ilmastoneuvotteluissa. Sopimusta on myös pystyttävä tiukentamaan, mikäli päästötoimet osoittautuvat riittämättömiksi.

Pariisin sopimus on peruuttamaton ja pysäyttämätön, mutta sen täysimääräistä ja tehokasta toimeenpanoa on vaikeuttanut Yhdysvaltain nykyisen hallinnon päätös irtaantua nykymuotoisesta sopimuksesta ja romuttaa kansainvälistä ilmastorahoitusta koskevaa sitoumustaan.

Suomen ja EU:n on jatkettava vahvaa sitoumustaan Pariisin ilmastopöimykseen ja vahvistettava erilaisia kumppanuuksia sen eteenpäinviemiseksi. Erityisen tärkeä on G20-yhteistyössä muotoutunut EU:n, Kiinan ja Kanadan yhdessä vetämä uusi ilmastofoorumi.

Suomen kansainvälisen ilmastopolitiikan häpeäpilkuksi on muodostumassa kansainvälisen budjettiperustaisen ilmastorahoituksen jyrkkä pudotus, mikä on suora seuraus nykyhallituksen rajuista kehitysyhteistyöleikkauksista. Suomen on ilmastorahoituksessaan palattava edellisen hallituskauden kasvu-uralle, joka perustui siihen että lähtövuoteen 2009

nähdessä Suomen julkinen ilmasto- ja ympäristörahasto lisäytyy tasaisesti kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseksi ensisijaisesti lahja-apuna osana kehitysyhteistyömäärärahojen kasvua kohti 0,7 prosenttia bktl:stta. Tätä peruslinjaa voidaan täydentää myös yksityisten investointien lisäämiseen soveltuvilla muilla rahoitusinstrumenteilla

4.3. Suomen kehityspolitiikan ja -yhteistyön tulevaisuus

Suomi ei elä umpiossa. Hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä Suomessa että kehittyvissä maissa vaikuttavat samat kansainväliset haasteet. Vuoden 2015 YK:n uusi kehitysohjelma Agenda2030 tarjoaa, yhdessä Pariisin ilmastopöytäkirjan kanssa, työkalun yhteisten haasteiden selättämiseen, kuten ilmastonmuutos tai eriarvoisuuden ja köyhyyden poistaminen. Agenda2030 asettaa tavoitteita ja vastuuta kaikille maille, ohjelman tavoitteiden on edistettävä kestävä kehitys, ja ohjelman 17 tavoitetta ja 169 alatavoitetta muodostavat yhden integroidun kokonaisuuden.

Haasteet ja toisaalta ponnistelut niiden voittamiseksi eivät tunne maantieteellisiä rajoja. Köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen edellyttää päätöksiä ja toimia kaikilla politiikan aloilla. Ilmastonmuutos tuhoaa elinmahdollisuudet, joka vuorostaan johtaa kamppailuun rajallisista resursseista. Se vuorostaan johtaa sisäisiin ja ulkoisiin konflikteihin ja pakolaisuuteen. Tämän seurauksena kohdemaiden järjestelmien ja palvelutuotannon kapasiteetti on koetuksella. Kantaväestön pelko omasta tulevaisuudesta tai eri kulttuurien väliset yhteentörmäykset johtavat ylilyönteihin ja ääri liikkeen nousuun. Ne vuorostaan vaikuttavat muutoksiin kansallisessa politiikassa, jotka vuorostaan voivat heijastua poliittisen ilmapiiirin ja suvaitsemattomuuden kiristymisenä jopa kansainvälisellä tasolla.

4.3.1. Kohti 0,7 prosentin tavoitetta

Kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kehityspolitiikkaan kuuluvat kaikki poliittiset päätökset, joilla on suoria vaikutuksia kehittyviin maihin, kuten kehitysyhteistyö sekä niihin vaikuttava talous-, ympäristö-, maahanmuutto- ja turvallisuuspolitiikka. Kehityspolitiikalla ja sen eri instrumenteilla kuten kehitysyhteistyö halutaan vähentää ja lopulta poistaa äärimmäinen köyhyys. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää köyhyyden juurisyihin, eriarvoisuutta ylläpitäviin rakenteisiin puuttumista, kuten veronkiertoon puuttuminen tai suuryritysten ja finanssimarkkinoiden ketterämpi säätely.

Keskeinen ennakoedellytys tulokselliselle kehityspolitiikalle on eri politiikanalojen kehityspoliittinen johdonmukaisuus. Se edellyttää päätösten vaikutusten huomioimista

globaaliin köyhyyteen kaikilla politiikanaloilla ja kaikissa ministeriöissä. Ei ole järkevää tukea ihmisiä kehitysyhteistyöllä ja sitten tuhota heidän elinkeinonsa epäreilulla talouspolitiikalla. Tarvitaan vahvempia mekanismeja kehityspoliittisten tavoitteiden huomioimiseksi eri politiikanaloilla. Valtioneuvoston yhteydessä toimiva koordinaatio- ja seurantaelin loisi pysyvän järjestelmän kehityspoliittisen johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

Toinen keskeinen hyvän kehityspolitiikan tunnusmerkki on pitkäjänteisyys. Poukkoilevat suunnanmuutokset kehityspolitiikan painopisteissä, maavalinnoissa sekä äkilliset määrärahaileikkaukset tai -lisäykset heijastuvat epävarmuutena ja tuloksellisen kehitysyhteistyön vaarantamisena. Vuoden 2015 leikkausten jäljiltä noin miljoonaa ihmistä kehittyvissä maissa tippui suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeiden ja ohjelmien vaikutuspiiristä.

Pitkäjänteinen kehityspolitiikka ja -yhteistyö on tuloksellista. Suomen uskottavuuden säilyttäminen luotettavana yhteistyökumppanina edellyttää ennakoitavaa toiminnan resursointia. Kehitysrahoituksen tasainen nousu kohti 0,7% on taattava uskottavalla suunnitelmalla ja siihen sitoutumisella yli puoluerajojen. Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkausten myötä Suomi tippuu EU-jäsenmaiden keskikastiin ja yhä kauemmas sen luonnollisesta vertaismaaryhmästä, muista pohjoismaista.

Yhteistyöllä tuetaan esimerkiksi paikallista yrittäjyyttä, uusiutuvaa energiatuotantoa tai paikallisen kansalaisyhteiskunnan vahvistamista. Kehitysyhteistyön avulla autetaan kehittyvien maiden ihmisiä auttamaan itsensä pois köyhyydestä.

Kehitysyhteistyön perimmäinen tavoite, äärimmäisen köyhyyden poistaminen on säilyttävä kirkkaana yli hallituskausien. Viimevuosien aikana on korostettu kehitysyhteistyön ja -avun hyödyllisyyttä avunantajamaille. Se on saattanut tarkoittaa köyhyydestä aiheutuvien ongelmien torjumista, kuten laittoman siirtolaisuuden, terrorismin tai ihmiskaupan, kulkeutuminen avunantajamaihin. Tämänhetkinen valtavirta avunantajien maiden kehityspolitiikassa on lisääntynyt panostus yksityisen sektorin kautta tapahtuviin investointeihin.

Kehitysyhteistyölle laadittujen periaatteiden ja laatukriteerien avulla on haluttu varmistaa kehitysyhteistyön tuloksellisuus. Suomi on sitoutunut muun muassa OECD:n Pariisin sopimukseen kehitysyhteistyön laadusta vuonna 2005. Suomen kehitysyhteistyö on osin tuloksetonta, koska vähäisiä voimavaroja hajotetaan liian useaan ohjelmamaan ja liian

laajalla teemavalikolla. Työn tuloksellisuutta ja pitkäjänteisyyttä lisätään mitoittamalla Suomen tukema kehitysyhteistyö ulkoministeriön vähäisiin resursseihin Helsingissä ja Suomen edustustoissa etelässä. Parempia tuloksia saadaan myös keskittymällä niille aloille, joilla Suomella on selvästi lisäarvoa tuottavaa kokemusta ja osaamista.

Yksi keskeinen kehitysyhteistyön laatukriteeri on ns. kehittyvien maiden omistajuus. Sen mukaan kehittyvät maat määrittelevät ja päättävät niistä toimista ja painopisteistä, joita ne haluavat kehittää yhteistyössä avunantajien kanssa. Tämän perusteella avunantajamaat eivät saa ehdollistaa kehitysapuaan esimerkiksi laite- tai palveluhankintoihin avunantajamaasta. Eräiden arvioiden mukaan kehitysavun sitominen vähentää jopa 30% kehitysavun arvosta. Viime vuosien aikana on korostettu yhä enemmän demokraattista omistajuutta, kehittyvien maiden hallitukset ovat ennen kaikkea tilivelvollisia omille kansalaisilleen avunantajamaiden sijaan.

Kehitysyhteistyöllä voidaan tehokkaasti vähentää äärimmäistä köyhyyttä, kuten YK:n edellisen kehitysohjelman, vuosituhat-ohjelman seurantatulokset osoittivat. Yli 400 miljoonaa nousi pois köyhyysloukusta, lapsikuolleisuus Saharan eteläpuolisessa Afrikassa puolittui ja lasten koulunkäynti lisääntyi yli 40%. Tuloksellisuus edellyttää kuitenkin sitoutumista kehitysyhteistyön päätavoitteeseen ja periaatteisiin, pitkäjänteisyyteen, toiminnan fokusointiin ja asianmukaiseen resursointiin. Sitoutuminen täytyy tapahtua yli vaalikausien. Globaalit haasteet ja niihin vastaaminen eivät tottele maantieteellisiä rajoja tai avunantajamaiden vaalikausia. Sen johdosta kehitysyhteistyön päätavoite ja sen keskeiset periaatteet tulee turvata erillisellä kehitysyhteistyölailla.

5. Demokratian ja osallisuuden vahvistaminen

Demokratia - vastuulliset ja läpinäkyvät instituutiot sekä osallistava ja edustava päätöksenteko - on edellytys kaikkien muiden kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuoden 2016 Democracy Indexin raportin mukaan noin puolet maailman maista voidaan lukea jonkinasteisiksi demokratioiksi. Täysimääräisiä niistä on raportin mukaan kuitenkin vain 19.

Demokraattisen kulttuurin juurtuminen vaatii aikaa ja sen vaaliminen jatkuvaa työtä. Demokratian vahvistamisessa on kyse ennen muuta äänen ja vaikutusvallan antamisesta heille, jotka ovat sitä vailla. Erityisen tärkeää on naisten ja nuorten poliittisen osallistumisen vahvistaminen. Yhteiskuntien polarisoituminen, nationalismi ja sisäänpäin kääntymisen

kuitenkin voimistuvat. Jo näkyvissä olevina uhkakuvina ovat asenteiden koveneminen, kasvava rasismi ja ennakkoluulot. Toisaalta tilanne saattaa mahdollistaa uudenlaisten vastavoimien ja aktivismin synnyn.

5.1. Poliitiikan murros ja ääriliikkeet

Demokratia on kriisissä. Poliittinen järjestelmä ei näytä tuottavan ratkaisuja ja jaettavaa hyvää kansalaisilleen. Demokratian peruseriaatteet vapaus, tasa-arvo, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio eivät toteudu globaalilla tasolla. Yksilötasolla globalisaatiokehitys on synnyttänyt kokemuksen siitä, että päätöksenteko on paennut kaukaisiin, kasvottomiin ja keskitettyihin valtajärjestelmiin.

Kasvava eriarvoisuus ja rahan valta ovat uhka demokratialle myös vakaissa länsimaissa. Globalisaatioon on keskeisesti liittynyt ylikansallisten markkinoiden ja yhtiöiden vaikutusvallan kasvu suhteessa demokraattisiin päätöksentekojärjestelmiin. Pääomaliikkeiden vapauttamisen ja demokraattisen kontrollin puuttumisen seurauksena politiikan tekemisen tila on kaventunut. Kansallisen tason politiikka on tullut alisteiseksi pääomaliikkeiden asettamille reunaehdoille ja pääoman tuottovaatimuksille. Poliittinen yhteistyö globalisaation negatiivisten vaikutusten torjumiseksi on ollut riittämätöntä.

Toisaalta juuri keskiluokan kasvava tyytymättömyys poliittiseen järjestelmään on rakentanut tilausta yksityisen sektorin vaikutusvallalle. Usko talousjärjestelmän kykyyn tuottaa onnellista ja ihmisarvoista elämää on liki rajaton. Monikansallisten yritysten vallankasvu uhkaa kuitenkin toimivan demokratian keskeisiä periaatteita: edustuksellisuutta ja tilivelvollisuutta. Valtioiden on otettava määrätietoisempi rooli yritystoiminnan pelisääntöjen säätelyssä ja läpinäkyvyyden lisäämisessä.

5.1.1. Haaste poliittisille puolueille

Usko poliittisiin puolueisiin on heikentynyt. Poliittinen osallistuminen ja äänestysaktiivisuus ovat eriytyneet ja koulutuksen vaikutus näkyy selvästi kaikissa ikäluokissa. Hyvin koulutettu hyvätuloinen äänestää useammin kuin sosioekonomisesti matalammalta ponnistava. Kansan tahto ei toteudu, jos poliittiset puolueet eivät kykene kanavoimaan kansalaisten intressejä yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toteuttamaansa politiikkaan.

Turhautuminen ja osattomuus vahvistavat polarisaatiota ja murentavat demokratiaa. Autoritaariset, populistiset ja kansallismieliset hallinnot ovat saaneet monin paikoin lisää valtaa ja samalla rajoittaneet kansalaisten vapauksia ja luoneet pelon ilmapiiriin.

Turvattomuus ja heikko usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on johtanut ääriliikkeiden nousuun ja yllättäviin äänestystuloksiin vakiintuneissakin demokratioissa, kuten Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa. Pelko jäämisestä häviäjien joukkoon lisää tyytymättömyyttä demokratiaan.

Demokratian perusarvoja on puolustettava. Suomen ja EU:n tulee tukea demokraattisen kulttuurin ja ohjelmallisen monipuoluejärjestelmän kehittymistä ja juurtumista meillä ja muualla. Naisten, nuorten ja vähemmistöjen poliittisen osallistumisen vahvistaminen on kestävä kehityksen kannalta olennaista. Pelkät vaalit eivät kuitenkaan tee demokratiaa. Muodollisen demokratian ja oikeusvaltion lisäksi demokratian tueksi tarvitaan itsenäinen ja moniääninen kansalaisyhteiskunta.

5.1.2. Työ muuttaa muotoaan

Teknologisen ja menetelmällisen kehityksen nopeutuessa myös työn murroksen eteneminen on nopeutunut. Työn murroksessa on kyse digitalisaation ja robotisaation mukanaan tuomasta työn tehokkuuden lisääntymisestä ja työvoiman kysynnän vähentymisestä. Muutos koskettaa suuria ihmisjoukkoja, mutta on jakautunut epätasaisesti eri alojen välillä, sillä seurauksella, että samaan aikaan voi olla massiivista työttömyyttä, että työvoimapulaa.

Digitalisaation ja robotisaation vastustaminen on kuitenkin tehotonta ja yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta haitallista, sillä samalla tullaan vastustaneeksi tehonlisäystä ja kannustamaan yrityksiä siirtämään toimintansa suotuisampaan ympäristöön. Aikuisten uudelleen kouluttamiseen ja työn ohella jatkokouluttamiseen panostaminen on yhteiskunnan kannalta kestävämpää ja taloudellisempaa politiikkaa. Globaalissa kilpailussa pärjätäkseen Suomen on jatkossakin kyettävä kilpailemaan riittävällä korkeasti koulutetun työvoiman tarjonnalla niillä aloilla, joissa on kysyntää. Pelkkään nuorten koulutukseen panostaminen on nykytilanteessa liian hidasta ja vääristää demografiasta jakautumista eri alojen välillä.

Globaalisti kestävä kehityksen kannalta tilanne on verrattain sama kuin Suomen. Meidän on tuettava myös köyhimpien maiden tuotannon tehostumista ja väestön kouluttautumista, jotta maiden absoluuttista hätää voidaan helpottaa ja kaikki yhteiskunnat saattaa sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle pohjalle.

Demografinen muutos on itsessään yksi globaaleista megatrendeistä, joka heijastuu Suomeen omalla tavallaan. Väestö ikääntyy kaikissa muissa maanosissa kuin Afrikassa, mikä aiheuttaa merkittäviä kestävyysongelmia yhä pienemmän osan ollessa työikäisiä. Siksikin on tärkeää varmistaa, että kaikki työikäiset todella pääsevät töihin.

5.1.3. Kestävää kaupunkipolitiikkaa

Demografia muuttuu myös asumisen suhteen kaupungistumisen jatkuessa vauhdilla. Nopean kaupungistumisen ongelmat näkyvät nopeasti muuttoliikkeen molemmissa päissä. Toisaalta kaupungeissa asumisen kustannukset nousevat, niiden ympäristöön nousee laajoja ja epäkäytännöllisiä lähiöitä, tai jopa slummeja, köyhemmälle väestölle, joissa palveluntarjonta on estynyt ja työllisyystilanne heikko. Samalla matalasti koulutetun työvoiman tarjonta lisääntyy alueellisesti, mikä painaa palkkoja alaspäin. Samalla muuttoliikkeen toiseen päähän syntyy nk. left-behind alueita. muuttotappiolliset alueet kärsivät työikäisen väestön puutteesta, mistä johtuen alueen verotulot pienenevät, mikä vaikeuttaa julkisten palvelujen tarjontaan. Muuttotappio aiheuttaa myös asuntojen hinnanlaskua, mikä puolestaan hidastaa alueella asunnon omistavien muuttoa, vaikka työllisyysnäkymät alueella olisivat huonot.

Kaupungistumisen estäminen poliittisin keinoin on kallista, tehotonta ja pahimmillaan aiheuttaa heikosti tarkoitukseen sopivaa kaupunkikehitystä ja epätoivoa muuttoliikkeen molemmissa päissä, eikä kunnioita ihmisten vapautta valita sitä missä asuu. Tästä syystä on oleellista pyrkiä tarjoamaan riittävät asumisedellytykset ja palvelujen laajentuminen kasvukeskuksissa ja samalla kannustaa työperäiseen muuttoon myös maaseutualueiden välillä ja turvata palvelunsaanti harvaan asutuilla alueilla

5.2. Kohti vahvempaa kansalaisyhteiskuntaa

Kansalaisyhteiskunnan rooli on demokratian kannalta merkittävä. Suomessa olemme tottuneet siihen, että kansalaisjärjestöt ja kansalaisliikkeet ovat osa demokraattista järjestystä. Globaalilla tasolla niiden toimintatila on kuitenkin alkanut kaventua eikä moniarvoinen ja itsenäinen kansalaisyhteiskunta ole enää itsestäänselvyys. CIVICUS-järjestöverkoston mukaan kansalaisvaikuttamista rajoitetaan vakavasti 106 maassa. Maailman väestöstä vain kolme prosenttia elää maissa, joissa kansalaisyhteiskunta on täysin avoin. Viimeistään nyt on tunnustettava, että kansalaisyhteiskunnan tilan kaventuminen on globaali trendi ja kansalaisjärjestöjen asema on uhattuna myös Suomessa.

Aktiivinen kansalaisuus vaatii pohjakseen tietoa. Tieteellisen tiedon väheksyntä ja valemedioiden vaihtoehtoiset totuudet kuitenkin hämärtävät kokonaiskuvaa. Tarvitaan enemmän kansalaisuuskasvatusta ja tietoisuuden lisäämistä globaaleista kysymyksistä sekä niiden keskinäisriippuvuuksista. Koulujen opetussuunnitelmissa on panostettava entistä enemmän aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen.

Tarvitaan myös konkreettisia keinoja osallistua. Jokainen kansalainen on vaikuttaja päivittäisessä toiminnassaan. Eettisten ja kestävien kulutusvalintojen tulee olla jokaisen ulottuvilla. Kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet eivät kuitenkaan rajoitu ainoastaan kulutusvalintoihin. Poliittisten puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan yksi tärkeimmistä tehtävistä on tarjota monipuolisia osallistumismahdollisuuksia ja lisätä kansalaisten kanavia vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. Jokaisella kansalaisella tulee olla mahdollisuus toimia vaikuttajana.

Yhteiskunnallinen eriarvoistuminen ja yksilöiden kokema epäreiluus on otettava vakavasti. Ääriliikkeet saavat kannatusta aina kun yksilöt kokevat olevansa merkityksettömiä ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulkopuolella. On ymmärrettävä, että juurisyihin puuttuminen on ainoa tapa estää ääriliikkeiden leviäminen. Osallisuutta ja demokratiaa vahvistamalla luodaan toivoa ja mahdollisuuksia.

Tarvitaan globaali liike. Sosialidemokraatit tukevat demokratian vahvistamista ajavia kansainvälisiä kansalaisliikkeitä niin länsimaissa kuin kehittyvissä maissa. Digitaalisen viestintäteknologian kehitys mahdollistaa yhteydet ja verkostoitumisen nyt helpommin kuin koskaan. Toisaalta näkemysten laajentumisen ja moninaisuuden ymmärtämisen sijaan digitalisaatio voi lisätä kuplaantumista, kun samanmieliset hakevat tukea omille näkemyksilleen ja ennakkoluuloilleen. Universaali sitoutuminen yhteisiin kehitystavoitteisiin edellyttää yhä laaja-alaisempaa yhteistyötä ja nykyisten valtarakennelmien haastamista.